

KOLLEKTİF ŞİRKETLER

Günümüzde ekonomik koşulların hızla değişmesi ve gelişmesi sonucu kişisel sermayenin önemsiz hale geldiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında iş dünyasında büyük girişimciler bireysel girişimcilerin yerini almaktadır. İş hayatının getirdiği riskleri bölüşmek, rekabet üstünlüğü kazanabilmek ve yeni pazarlara açılabilme amacıyla bireysel yatırımcılar artık şirketleşme yoluna gitmektedir.

Genel olarak şirket, iki veya daha çok kişinin bir araya gelerek, emek veya mallarını, müşterek bir amaca ulaşmak üzere bir sözleşme ile birleştirmeleri olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak şirketlerin unsurları;

- Kişi unsuru,
- Sözleşme unsuru,
- Sermaye unsuru,
- Ortak amaç unsuru,
- Eşit haklarda birleşme ve
- İşbirliği yapma isteği unsuru olmak üzere altı başlıkta toplanmaktadır.

Şirketler kuruluş şekline, tüzel kişiliklerine, yasal dayanaklarına, ortakların özelliklerine göre değişik şekillerde sınıflandırılmaktadır.

Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkete kolektif şirket denir.

Kollektif şirketin tanım bağlamında belirlenen başlıca özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

1. Ticaret unvanı taşıması şarttır. Unvanda ortaklardan en az birinin ad ve soyadı ile “kolektif” ibaresi bulunmalıdır.
2. En az iki kişi ile kurulur. Azami bir rakam yoktur.
3. Tüm ortakların oy ve denetim hakkı eşittir.
4. Asgari (en az) sermaye tutarı yoktur.
5. Ortakların sınırsız ve zincirleme sorumlulukları vardır. Şirket borçlarından dolayı önce şirketin sonra ortakların varlıklarına başvurulur.
6. Rekabet yasağı vardır.

Kollektif şirketlerin kuruluşu, sermaye değişiklikleri, kâr veya zarar dağıtımı ve tasfiyesi ile ilgili işlemler ve bu işlemlerin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar diğer şirket türlerinde kullanılanlardan çok farklı değildir.

Bu şirket türlerinden kolektif şirketler dünya da yaygın olarak kurulumu görülen şahıs şirketi türüdür.

Ortakların kişisel emek ve gayretlerinin önem kazandığı ticari işletmelerde bu ortaklık şekli tercih edilir.

Kollektif şirket, özellikle küçük ve orta ölçekte perakende, yarı toptancı ticaret işletmeleri ile orta ölçekte işletmeler için uygundur.

Asgari bir sermaye koyma zorunluluğu da yoktur.

Kollektif şirket ortakları birbirine güveni olan kimseler arasında kurulur. Ortakların birbirine karşı olan güveni üçüncü kişilerin de güvenini sağlar.

Genelde uygulama da kolektif şirketler aile şirketleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkete kolektif şirket denir.

Kolektif şirketin tanım bağlamında belirlenen başlıca özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

1. Ticaret unvanı taşıması şarttır. Unvanda ortaklardan en az birinin ad ve soyadı ile “kolektif” ibaresi bulunmalıdır.
2. En az iki kişi ile kurulur. Azami bir rakam yoktur.
3. Tüm ortakların oy ve denetim hakkı eşittir.
4. Asgari (en az) sermaye tutarı yoktur.
5. Ortakların sınırsız ve zincirleme sorumlulukları vardır. Şirket borçlarından dolayı önce şirketin sonra ortakların varlıklarına başvurulur.
6. Rekabet yasağı vardır.
7. Ortaklar şirket konusu işleri kendi veya başkaları adına yapamazlar.

Kollektif Şirketlerin Yönetimi ise şu şekilde yapılandırılmıştır:

Kollektif şirket ortaklardan her biri, ayrı ayrı şirketi yönetme hakkını ve görevini haizdir. Ancak, şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunluğunun kararıyla yönetim işleri ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne verilebilir. Kollektif Şirketlerde her ortağın şirketi tek başına yönetme hak ve sorumluluğu vardır. Ortaklar şirket sözleşmesiyle veya kendi kararlarıyla şirketin yönetimini ortaklardan birine veya birkaçına verebilirler. Dilerlerse, tümü yönetime katılabilir. Ortaklar yönetime katılmak istemezlerse, üçüncü bir kişiyi ticari mümessil veya ticari vekil olarak atayabilirler ve şirket yönetimini bir kişiye devredebilirler.

Yönetimin görevinin sona ermesi iki şekilde olur.

- a. Yönetim görevi sözleşme ile ortaklardan birine verilmişse;
- b. Yönetim görevi sözleşmenin kabulünden sonra alınan bir kararla ortaklardan birine verilmişse,

Kollektif şirketin yönetimiyle ilgili olarak

TTK 223’e göre bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır.

TTK 236’da belirtildiği üzere diğer bir özellikli durum ise kollektif şirket ortaklarının bireysel sorumlulukları hakkındadır. Kollektif şirket ortaklarının, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur. Şirkete yeni giren kişi, girme tarihinden evvel doğmuş olsa bile, şirketin borçlarından ve taahhütlerinden diğer ortaklarla birlikte müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur. Yukarıdakilere aykırı olarak sözleşmeye konan şartlar, üçüncü kişiler hakkında geçerli olmaz.

TTK 239’da ise Kollektif şirketin iflası hâlinde, şirket alacaklıları alacaklarını almadıkça, ortakların kişisel alacaklıları şirket mallarına başvuramazlar.

TTK 240’a göre şirketin iflası, ortakların iflasını gerektirmez. Ancak, depo kararına rağmen para yatırılmadığı takdirde alacaklı, depo kararının ortaklara veya içlerinden bazılarına da tebliğini ve gereğini yerine getirmedikleri takdirde şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir. Bu hakkını kullanmamış olan alacaklının, şirket masasından alacağını tamamen alamaması hâlinde ortakları iflas yoluyla da ayrıca takip hakkı saklıdır.

TTK 225’de ise kollektif şirketlerde denetim olgusunu açıklamaktadır ki, bir kollektif şirket ortağı yönetim hakkını ve görevini haiz olmasa da şirket işlerinin gidişi hakkında bizzat bilgi edinmek, şirketin belgelerini ve defterlerini incelemek, bunlara göre kendisi için şirketin finansal durumunu gösterecek bir hesap tablosu düzenlemek hakkını haizdir. Buna aykırı sözleşme geçersizdir.

KOLLEKTİF ŞİRKETLERDE KURULUŞA İLİŞKİN YASAL SÜREÇ VE MUHASEBELEŞTİRME

Kollektif şirketin kuruluşuyla ilgili olarak aşağıda üç noktada toplanan yasal gereklerin yerine getirilmesi zorunludur. (TTK 212 ve 213)

1. Şirket ana sözleşmesinin yazılı biçimde yapılması ve kurucu ortaklarca imzalanarak noterce onaylanması,
2. Şirket ana sözleşmesinin, onay tarihini izleyen 15 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline teslimiyle şirketin tescilinin istenmesi,
3. Sözleşmeye konması zorunlu olan kayıtlarla yasaların emrettiği diğer konuların yerine getirilerek, kuruluşun üçüncü kişilere bildirilmesi.

Kollektif şirketin ana sözleşmesinde yer alacak hükümler ve koşullar, zorunlu kayıtlar ve isteğe bağlı kayıtlar olarak aşağıdaki şekilde ikiye ayrılmıştır.

Zorunlu Kayıtlar,

- I. Ortakların ad ve soyadları, ikametgâhları ve tabiiyetleri,
- II. Şirketin kollektif olduğu,
- III. Şirketin ticaret unvanı ve merkezi,
- IV. Şirketin konusu,
- V. Ortakların sermaye olarak işletmeye getirecekleri para tutarı veya paradan başka değerler sermaye olarak getirilecekse bunların değerleri ve bu değerlerin saptanma biçimi,
- VI. Sermaye olarak şahsi emek söz konusu ise bu emeğin niteliği,
- VII. Şirketi kimlerin temsil edeceği, bunların bireysel mi, yoksa birlikte mi imza yetkilerinin olduğudur.

İsteğe Bağlı Kayıtlar;

İsteğe bağlı kayıtlar genellikle şirketin iç ilişkilerini kapsar. Bunlar;

- I. Kar veya zararın bölüşülmesini düzenleyen hükümler,
- II. Sözleşmenin yürürlükteki süresi,
- III. İşletmeyi açma ve çalışmaya başlama tarihi,
- IV. Sermaye koyma borcunun anında yerine getirilmemesinden doğacak ceza koşulları,
- V. Şirketin yönetimi,
- VI. Yasalara, toplumsal ahlak ve geleneklere aykırı olmamak kaydıyla, ortakların diledikleri diğer koşullar.

Bir kollektif şirket ticaret siciline kayıt ve tescil edildikten sonra tüzel kişilik kazanır. Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil işlemi için, kuruluş dosyası hazırlanır ve bu dosya ile tescil talep edilir.

Kuruluş dosyasında aşağıdaki belgelerin yer alması gerekir:

Bu belgeler her bir ortak için ayrı ayrı hazırlanarak müracaatta bulunulacaktır. Bu işlemlerin ardından şirket kuruluş işlemleri tamamlanmış sayılır ve ticari faaliyetlerine başlayabilir. Bu işlemler kuruluş için ön şarttır.

- Ticaret Sicili Memurluğuna Hitaben Yazılan Şirket Kuruluşu Tescil Dilekçesi,
- Tüzel Kişiler için Oda Kayıt Beyannamesi,
- Meslek Grubu Listesi,
- Ticaret Sicili Tüzüğü'ne göre düzenlenmiş Taahhütname,
- Şirket Kuruluş Dilekçesi ve Bildirim Formu (4 Adet),
- Noter onaylı ana sözleşme (5 Adet),
- Ortakların ve Yetkililerin;
- T.C. Kimlik Numarasını Gösterir Nüfus Cüzdanı Fotokopisi (1 Adet),
- Şirket Merkezi Dışında İkamet Edenlerin Muhtardan veya Nüfus Müdürlüğü'nden Onaylı İkametgah Belgesi (2 Adet),

- Fotoğrafi (2 Adet),
- Şirket Yetkililerinin Noter Onaylı İmza Beyannamesi (3 Adet),

Vergi dairesi nezdinde yapılacak olan başvuruda gerekli olan belgeler aşağıdaki gibidir.

- Matbu dilekçe (İşe başlama bildirimi),
- Nüfus cüzdanı fotokopisi,
- Noter onaylı imza sirküleri,
- İş yerine ait tapu veya kira kontratının fotokopisi,

Söz konusu belgeler, Ticaret Sicil Memurluğuna yazılacak bir dilekçe ile Ticaret Sicil Memurluğuna sunulur. Uygun bulunan şirket tescil olunur. Tescilden sonra alınan Sicil Tasdiknamesiyle, Ticaret Sicili Gazetesine hitaben yazılacak bir dilekçeyle adı geçen gazeteye başvurulur. Böylece, tescilin ve ana sözleşmenin ilanı sağlanmış olur.

Kollektif Şirketlerin kuruluşu ve kuruluşundan hemen sonra şirketle ilgili kuruluşlara bildirimde bulunulur.

1. Belediye
2. Vergi Dairesi
3. Sosyal Güvenlik kurumu
4. Ticaret Odası ve Sanayi Odası
6. Bankalar

Kuruluş işlemlerinin Muhasebe Kayıtları

VUK Md. 182'e göre Kollektif şirketler bilanço esasına göre defter tutmak zorundadır. Tutulması zorunlu olan defterler şunlardır;

1. Yevmiye defteri
2. Büyük defter
3. Envanter defteri

Kollektif şirketin kuruluşuyla ilgili muhasebe kayıtları iki aşamadan oluşur.

Bunlar;

1. Ortakların sermaye taahhüdünde bulunması,
2. Ortakların sermaye taahhütlerini yerine getirmesi şeklindedir.

TTK 139. maddeye göre, ortaklar sermaye taahhütlerini nakdi olarak yerine getirebilecekleri gibi aşağıda belirtildiği gibi nakitten başka varlıkları da sermaye olarak koyabilirler;

- Para,
- Senetli ve senetsiz alacaklar,
- Kıymetli belgeler,
- Menkul değerler,
- Gayrimenkuller,
- İmtiyaz ve ihtira beratları ve alameti farika gibi sınai haklar,
- Menkul ve gayrimenkullerin kullanma hakları,
- Şahsi emek,
- Ticari itibar,
- Ticari işletmeler,
- Telif hakları,
- Maden ruhsatnameleri gibi iktisadi değerlerdir.

Sermaye Olarak Nakit Konması

Şirketin kurucu ortakları taahhüt ettikleri sermayenin tamamını nakit olarak işletmeye getirirler.

ÖRNEK; Mustafa SOLMAZ ve Murat ÖZAK adlı iki şahıs bir araya gelerek eşit sermaye paylı olmak üzere 1.1.2018 tarihinde MUSTAFA SOLMAZ ve Ortağı Kollektif Şirketini kurmaya karar vermişlerdir. Şirketin sermayesi 50.000'dir. Şirket kuruluşu ile ilgili tüm yasal işlemler yerine getirilmiştir. Ortaklar sermaye paylarını nakit olarak şirkete ödemişlerdir.

Diğer yandan kuruluş esnasında aşağıdaki giderler yapılmıştır.

Ticaret/ Sanayi Odası Kayıt Ücreti:	800.
Kuruluş İşlemleri SMMM Ücreti:	400.
Ticaret Sicil Harcı:	600.
Ticaret Sicili İlan Ücreti:	800.
Noter Onay Giderleri:	600.
TOPLAM:	3.200.

Şirketin kuruluşu ilişkin muhasebe kayıtları 2 aşamalı olarak yapılır.

Birinci kayıta, sermaye taahhütlerinin, ikinci kayıta ise taahhütlerinin yerine getiriliş kaydı şeklinde yapılır.

Birinci kayıta "501 Ödenmemiş Sermaye Hesabı" ile "500 Sermaye Hesabı" kullanılacaktır. Çünkü bu kayıt ortakların sermaye taahhütlerinin kayıdır.

"501 Ödenmemiş Sermaye Hesabı" işletmeye tahsis edilen veya ortaklarca yüklenilen sermayenin henüz ödenmemiş kısmıdır.

Taahhüt edilen sermaye tutarı "500. Sermaye Hesabı" alacağı ile bu hesaba borç, ödenen tutarlar alacak kaydedilir.

Bu hesaplara ilişkin yardımcı hesaplarda aynı yönde açılarak çalıştırılacaktır.

İkinci kayıt olarak ise, sermaye taahhütlerinin yerine getirilmesinin kayıdır. Ortaklar sermaye taahhütlerini yerine getirdiklerinde artık şirketin ortaklardan alacağı kalmamaktadır.

Dolayısıyla "501 Ödenmemiş Sermaye Hesabı'nın da kapanması gerekir.

Bu bilgiler bağlamında yevmiye kayıtları şöyle olacaktır;

5

1/1/2018			
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HS.		50.000.-	
501.01 Ortak M.S Taahhüt Hs. 25.000.-			
501.02 Ortak M.Ö Taahhüt Hs. 25.000.-			
	500 SERMAYE HS.		50.000.-
	500.01 Ortak M.S Ser.Hs. 25.000.-		
	500.02 Ortak M.Ö Ser.Hs.25.000.-		
.....nolu ve 1/1/2018 tarihli şirket sözleşmesi gereğince Ortakların taahhüt ettikleri sermaye			
1/1/2018			
100 KASA HS		50.000.-	
100.01 8 Kasa HS.			
	501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HS.		50.000.-
	501.01 M.S Taahhüt HS. 25.000.-		
	501.02 M.Ö Taahhüt HS. 25.000.-		
Ortakların ödedikleri sermaye taahhütleri tutarı			

Bu kayıtlardan sonra ortaklar sermaye taahhütlerini yerine getirmiş ve muhasebe kayıtları yapılmış olur.

Büyük Defter Kayıtları

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HS.	
50.000.-	50.000.-

500 SERMAYE HS.	
	50.000.-

Yukarıdaki büyük defter kayıtlarından da görüleceği gibi ortakların sermaye taahhütlerini tamamen nakit olarak yerine getirmesi nedeniyle "501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI" kapanmıştır. Bu hesapla paralel çalışan yardımcı hesaplar "501 01 M Solmaz Sermaye Taahhüt Hesabı" ile 501 02 M Özak Sermaye Taahhüt Hesabı da kapanmıştır. Bu kayıtlardan sonra sıra şirketin kuruluş bilançosunun düzenlenmesine gelecektir.

A MUSTAFA SOLMAZ VE ORTAĞI KOLLEKTİF ŞİRKETİNİN KURULUŞ BİLANÇOSU P			
I. DÖNEN DEĞERLER		50.000.-	
100. KASA			
V. ÖZKAYNAKLAR		50.000.-	
500. SERMAYE			

Ardından Kuruluş giderlerinin kaydını yapmak gerekecektir.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLER HS/.....	331 ORTAKLARA BORÇLAR HS	3.200.-	3.200.-
Şirket Kuruluşundaki giderler/.....	01. M Solmaz Hs.		

Daha sonra Ortağa ödeme yapılması işlemi gelecektir.

331 ORTAKLARA BORÇLAR HS		100. KASA Hs.	3.200.-	3.200.-
01. M Solmaz Hs.		01. ₺ Kasa		

Örneğimizde ortaklar sermaye taahhütlerini bir defa da nakit olarak yerine getirmişlerdir. Ancak bu gerçekte her zaman böyle olmayabilir. Ortaklar sermaye taahhütlerinin bir kısmını hemen yerine getirirken bir kısmını da ileriki bir tarihte yerine getirmeyi isteyebilirler. Ayrıca ortaklar bazen sermaye taahhütlerini Nakit olarak yerine getirmek yerine aynı olarak ta gerçekleştirebilirler.

Örnek: X, Y ve Z birlikte ₺600.000.- sermayeli bir kollektif şirket kurmaya karar vermişlerdir. Ortaklar sermaye taahhütlerini eşit olacak şekilde şu şekilde gerçekleştirecektir.

X: ₺50.000.- Nakit. ₺50.000.- Demirbaş Malzeme ₺100.000.- Bina
Y: ₺50.000.- Nakit ₺100.000.- Ticari mal Kalan ₺50.000.- 6 ay sonra ödenecektir.
Z: ₺100.000.- Taşıt Kalan ₺100.000.- 6 ay sonra ödenecektir.

Şirketin kuruluş giderleri Z tarafından Tutarı ₺1.500.- Artı %18 KDV olarak gerçekleştirilmiştir.

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HS.	.../...	600.000.-	
501.01 Ortak X Taahhüt Hs. 200.000.-			
501.02 Ortak Y Taahhüt Hs. 200.000.-			
501.03 Ortak Z Taahhüt Hs. 200.000.-			
500 SERMAYE HS.			600.000
500.01 Ortak X Hs. 200.000.-			.-
500.02 Ortak Y Hs. 200.000.-			
500.03 Ortak Z Hs. 200.000.-			
...nolu ve..... tarihli şirket sözleşmesi gereğince ortakların sermaye taahhütü	.../...		

100. KASA Hs./...	50.000.-	
252. BİNALAR Hs.		100.000.-	
255. DEMİRBAŞLAR Hs.		50.000.-	
		501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HS.	200.000.-
		501.01 Ortak X Taahhüt Hs.200.000.-	
Ortak X Taahhüt 'ünü yerine getirmesi	.../...		
100. KASA Hs.		50.000.-	
153. TİCARİ MALLAR Hs.		100.000.-	
		501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HS.	150.000.-
		501.01 Ortak X Taahhüt Hs.150.000.-	
Ortak Y Taahhüt 'ünü yerine getirmesi/...		
254. TAŞITLAR Hs.		100.000.-	
		501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HS.	100.000.-
		501.01 Ortak X Taahhüt Hs.100.000.-	
Ortak Z Taahhüt 'ünü yerine getirmesi/....		

A		XYZ KOLLEKTİF ŞİRKETİ / .. 2018 TARİHLİ KURULUŞ BİLANÇOSU		P	
I. DÖNEN DEĞERLER		200.000.-	V. ÖZKAYNAKLAR		450.000.-
100. KASA		100.000.-	500.SERMAYE HS.		600.000.-
153. TİCARİ MALLAR Hs.		100.000.-	(-) 501. ÖDENMEMİŞ HS.		150.000.-
II. DURAN VARLIKLAR		250.000.-			
252. BİNALAR HS.		100.000.-			
254. TAŞITLAR HS.		100.000.-			
255. DEMİRBAŞLAR HS.		50.000.-			
		450.000.-	450.000.-		

KURULUŞ GİDERLERİ

Kuruluş işlemleri sırasında yapılan noter, harç, damga vergisi, bağış, danışmanlık, kırtasiye vb. harcamaları henüz şirketin tüzel kişiliği oluşturulamadığı için ortaklardan biri tarafından üstlenilir ve şirket kuruluşu tamamlandıktan sonra ilgili ortağa harcama tutarı ödenir.

“Kurumun tesis olunması veya yeni bir şubenin açılması veyahut da işlerin devamlı bir suretle genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap olunmayan giderler bu cümledendir” VUK 282 Madde de kuruluş giderleri bu şekilde tanımlanmaktadır.

Dolayısıyla bu tür giderler kollektif şirketin kayıtlama metodu olarak seçtiği 7/A veya 7/B seçeneğine göre ilgili gider hesaplarında gösterilerek doğrudan gider yazılacaktır.

Örneğimizde yer alan kuruluş giderinin işlemini yapalım.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS	.../..	1.500.-	
191. İNDİRİLECEK KDV		270.-	
		331 ORTAKLARA BORÇLAR HS	1.770.-
		331.03. Ortak Z Hs.	
Şirket Kuruluşundaki giderler	.../.		
331 ORTAKLARA BORÇLAR HS		1.770-	
331.03. Ortak Z Hs.			
		100. KASA HS	1.770.-
Kuruluşundaki giderlerinin iadesi	.../.		

Büyük defter kayıtlarını siz yapınız. 2. DERSİN SONU